

**Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені
Володимира Винниченка**

Кафедра географії та геоекології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри географії та геоекології
к.г.н., доцент Семенюк Л.Л.

“ 31 ” серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Географія материків і океанів

Галузь знань: 01 Освіта/ Педагогіка

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Напрямок підготовки : 014.07 Середня освіта (Географія)

Спеціальність: 014 Середня освіта

**Предметні спеціальності: 014.07 Середня освіта (Географія),
014.03 Середня освіта (Історія)**

Факультет: природничо-географічний

Форми навчання: денна

**Освітньо-професійна програма «СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ГЕОГРАФІЯ ТА
ІСТОРІЯ)»**

Викладач: к.б.н., доцент Мирза-Сіденко Валентина Миколаївна
контактний телефон : 0666279175
e-mail vmirzasidenko@ gmail.com

2021 – 2022 навчальний рік

Робоча програма з географії материків і океанів

Напрямок підготовки : 014.07 Середня освіта (Географія)

Спеціальність: 014 Середня освіта

Предметні спеціальності: 014.07 Середня освіта (Географія), 014.03 Середня освіта (Історія)

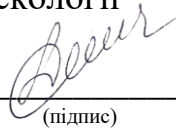
Розробник: Мирза-Сіденко В.М., кандидат біологічних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри географії та геоекології

Протокол від “ 31 ” серпня 2021 року № 1.

Завідувач кафедри географії та геоекології

к.г.н., доцент Семенюк Л.Л.

_____

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання*
Кількість кредитів ЄКТС – 2	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Нормативна	
Блоків/модулів –	Напрямок підготовки : 014.07 Середня освіта (Географія) Спеціальність: 014 Середня освіта Предметні спеціальності: 014.07 Середня освіта (Географія), 014.03 Середня освіта (Історія)	Рік підготовки	
Розділів/змістових модулів –		4	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 60		7-й	
		Вид контролю:	
		екзамен	
		Лекції	
		22 год.	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: 2	Освітній рівень: бакалавр	Практичні, семінарські:	
		16 год.	
		Лабораторні:	
		год.	год.
		Самостійна робота:	
		22 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		год.	год.
		Консультації:	
		год.	год.

2 . Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета : засвоєння загальних закономірностей просторової диференціації ландшафтної оболонки та прояву фізико-географічних закономірностей геосфери в межах окремих океанів, материків, фізико-географічних регіонів.

2.2.Завдання :

- сформувані глибокі знання щодо прояву фізико-географічних закономірностей Світового океану, окремих материків, природних регіонів;
- засвоїти сучасні гіпотези динаміки Землі, структурної будови земної кори, основних типів морфоструктур;
- оволодіти знаннями щодо тектонічної обумовленості будови земної поверхні, розміщення корисних копалин;
- сформувані уявлення про фактори кліматоутворення, кліматичне районування, типи клімату окремих океанів, материків, фізико-географічних регіонів;
- оволодіти закономірностями географічного поширення ґрунтового, рослинного покриву, тваринного світу, зональних типів ландшафтів в аспекті їх антропогенної трансформації та охорони;
- вивчити фактори природної диференціації та схем фізико-географічного районування, засвоєння регіональних відмінностей в межах окремих материків і океанів;
- засвоїти передбачений навчальною програмою обсяг географічної номенклатури.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: загальні закономірності просторової диференціації ландшафтної оболонки та прояву фізико-географічних закономірностей геосфери в межах океанів, материків, фізико-географічних регіонів, сучасні тектонічні концепції, особливості структурної будови земної кори світового океану, усіх материків, основні типи морфоструктур; специфіку кліматичного районування, типи клімату окремих океанів, материків, фізико-географічних регіонів; передбачений навчальною програмою обсяг географічної номенклатури.

вміти: встановлювати закономірні зв'язки між тектонічними структурами земної кори, рельєфом та корисними копалинами; між кліматом, ступенем сформованості гідрографічної мережі, обсягом і розподілом поверхневого стоку, особливостями ґрунтового-рослинного покриву, поширенням зональних ландшафтів тощо;

здійснювати комплексні фізико-географічні характеристики окремих океанів, морів, материків, фізико-географічних регіонів; виконувати комплексне і геокомпонентне профілювання території; опрацьовувати інформацію, представлену у традиційних та новітніх картографічних матеріалах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

1. Загальні:

Системні компетентності:

ЗК4 – здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями, набувати соціальні навички (soft skills), спеціалізовані концептуальні знання в процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя.

2. Спеціальні (фахові):

ФК1 – здатність демонструвати знання теоретико-методологічних основ та історії розвитку географічної науки, використовувати поняттєво-термінологічний апарат, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному).

ФК2 – здатність застосовувати базові знання з природничих наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних ресурсів та природокористування, природних комплексів.

ФК3 – здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі, опрацьовувати різні джерела географічної інформації, ефективно та вільно передавати географічні ідеї, принципи та теорії письмовими, усними та візуальними засобами, в тому числі за допомогою інформаційних технологій.

ФК9 – володіння методикою географічних, історичних та педагогічних досліджень, здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретувати отримані результати досліджень, застосовувати їх у професійній діяльності.

ФК10 – здатність до виконання функціональних обов'язків вчителя географії, історії та класного керівника, педагогічного мислення, осмислення та аналізу педагогічної дійсності, застосування творчого підходу, моделювання та розв'язування педагогічних ситуацій, планування навчально-виховної роботи з дітьми, педагогами та батьками, застосування індивідуального підходу, розвитку творчих здібностей, активізації пізнавальної діяльності, дотримання педагогічного такту.

ФК11 – здатність вивчати психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції освітньо-виховного процесу у середній школі, результатів конкретних педагогічних впливів, створювати сприятливий позитивний емоційний клімат на уроці, управляти учнівським колективом, комунікувати зі спільнотами, організувати комунікацію учнів, створювати рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціокультурних та економічних особливостей.

ФК12 – здатність планувати та конструювати процес навчання географії та історії в школі відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, з врахуванням гігієнічних вимог, основних дидактичних принципів, вікових та індивідуальних особливостей учнів із застосуванням сучасних методик і освітніх технологій, у тому числі й інформаційних.

Програмні результати навчання:

ПРН1 – *знає та розуміє* теоретико-методологічні основи та історію розвитку географічної та історичної науки, зокрема, поняттєво-термінологічний апарат, концепції, парадигми, теорії географії та історії й наукову періодизацію історичних процесів;

ПРН2 – *описує* основні механізми функціонування природних комплексів, суть територіальної організації суспільства, окремих їх компонентів, *класифікує* зв'язки і залежності між компонентами, *знає* причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них;

ПРН3 – *знає і розуміє* принципи і закономірності будови і функціонування ландшафтної оболонки Землі, особливості фізико-географічних об'єктів і процесів у геосферах, взаємозв'язків у ландшафтах та біогеоценозах; *пояснює* закономірності просторової диференціації ландшафтної оболонки та прояв фізико-географічних закономірностей на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях, у межах океанів, материків, України та її регіонів; *розуміє* геоecологічні аспекти функціонування природно-техногенних систем та *усвідомлює* важливість охорони навколишнього середовища;

ПРН10 - *Знає* історичні особливості розвитку регіонів України, реалізовує кращезнавчий підхід на уроках географії та історії, у позакласній та позашкільній роботі з учнівською молоддю.

ПРН11 – *застосовує* базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії та історії, їхні теоретичні й емпіричні досягнення; *орієнтується* у світовому й національному географічному та історичному освітньо-науковому просторі; *опрацьовує* різні джерела інформації; вільно передає географічні та історичні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами, в тому числі за допомогою інформаційних технологій;

ПРН13 – встановлює закономірності територіальної організації суспільного виробництва та населення, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах; пояснює та аналізує суспільні явища, процеси й тенденції у державі та світі, концепцію сталого розвитку людства;

2.3.Перелік дисциплін, необхідних для засвоєння курсу (пререквізити): загальне землезнавство, кліматологія, геологія, картографія, геоморфологія, гідрологія, географія ґрунтів, біогеографія, ландшафтознавство.

Постреквізити. Знання, отримані при вивченні дисципліни, використовуються під час засвоєння геоекології, природно-заповідних територій, фізичної географії України, географії світового господарства.

3. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ V. ПІВДЕННА АМЕРИКА

ТЕМА 32. ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ ТА БЕРЕГИ ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ

ТЕМА33. ТЕКТОНІКО-ОРОГРАФІЧНА БУДОВА ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ

Історія геологічного розвитку та основні етапи формування природи (в межах Південноамериканської платформи і геосинклінальних областей). Процеси палеозойського, мезозойського й кайнозойського горотворення на материк, сейсмічність та вулканізм. Неотектонічні рухи. Типи морфоструктур і морфоскульптур .

ТЕМА 34. КЛІМАТ ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ

Загальні особливості формування клімату материка під впливом кліматотвірних факторів. Типи клімату й кліматичне районування. Характеристика кліматичних поясів та областей Південної Америки. Специфічні риси клімату Анд та узбережжя Тихого океану.

ТЕМА35. ВНУТРІШНІ ВОДИ ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ

Загальна характеристика та особливості розподілу річкового стоку на материк; фактори його формування. Класифікація річок за джерелами живлення. Озера: генетичні типи та географія поширення; водний режим озер. Болота і підземні води; їх народногосподарське значення. Сучасне зледеніння Анд.

ТЕМА 36. ҐРУНТОВИЙ ПОКРИВ, РОСЛИННІСТЬ І ТВАРИННИЙ СВІТ ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ

Закономірності розміщення та основні типи ґрунтово-рослинного покриву Південної Америки. Сучасна флора Неотропічного царства; субантарктична флора. Особливості та своєрідність фауни материка; її пристосування до кормової бази. Релікти та ендеміки.

ТЕМА 37. ГЕОГРАФІЧНІ ПОЯСИ І ПРИРОДНІ ЗОНИ МАТЕРИКА

Структура широтної зональності на материк: зона вологих екваторіальних лісів (сельва), субекваторіальних перемінно-вологих (в т.ч. мусонних) лісів, саван та рідколісся (північна - льянос та південна - кампос), зона трав'яних субтропічних степів (пампа), зона напівпустель і пустель помірних широт; зона берегових пустель і напівпустель субекваторіального, тропічного та субтропічного кліматичних поясів й узбережні ліси помірної зони. Висотна поясність Анд та її специфічні риси.

ТЕМА 38. ПРОСТОРОВА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПРИРОДИ ТА ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ. ПОЗААНДІЙСЬКИЙ СХІД

Орінона рівнина країни, Гвіанська низинно-рівнинна країна, Амазонська низинна країна

Бразильська плоскогірня країна, Внутрішня рівнинна країна, Праксодільська плоско-улоговина країна

Патагонська плоскогірня країна

АНДІЙСЬКИЙ ЗАХІД.

Північно-Андійська гірська країна, Центрально-Андійська гірська країна, Чилійсько-Андійська гірська країна, Патагонсько-Андійська гірська країна

РОЗДІЛ VI. АФРИКА

ТЕМА 39. ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ ТА БЕРЕГИ АФРИКИ

Характеристика та своєрідність фізико-географічного положення Африки; розміри і конфігурація. Особливості берегів й основні берегові форми.

ТЕМА 40. ТЕКТОНІКО-ОРОГРАФІЧНА БУДОВА АФРИКИ

. Історія геологічного розвитку Африки й формування органічного світу. Роль неотектонічних рухів у формуванні рельєфу й природних комплексів. Сучасний вулканізм та сейсмічність. Висока та Низька Африка. Корисні копалини Африки.

ТЕМА 41. КЛІМАТ АФРИКИ

Загальні фактори формування клімату. Типи клімату й кліматичне районування. Подібність та відмінність кліматичних умов північної й південної частини материка.

ТЕМА 42. ВНУТРІШНІ ВОДИ АФРИКИ

Загальна характеристика й нерівномірність розподілу річкового стоку; фактори, що його зумовлюють. Безстічні області. Тимчасові водотоки. Класифікація річок Африки. Озера. Підземні води. Багаторічні сніги та льодовики.

ТЕМА43. ҐРУНТОВО- РОСЛИННИЙ ПОКРИВ І ТВАРИННИЙ СВІТ АФРИКИ

Загальні риси органічного світу Африки; його ендемізм. Фактори формування та сучасного розміщення ґрунтово-рослинного покриву й тваринного населення. Зв'язки та спільні риси флори і фауни Південних материків.

ТЕМА 44. СТРУКТУРА ШИРОТНОЇ ЗОНАЛЬНОСТІ АФРИКИ. Структура широтної зональності Африки: зона вологих екваторіальних лісів, перемінно-вологих лісів, саван та рідколісся, тропічних пустель і напівпустель, вічнозелених твердолистяних лісів та чагарників; характеристика їх головних особливостей. Ступінь прояву секторності природних зон на континенті. Висотна поясність.

ТЕМА 45. ПРОСТОРОВА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПРИРОДИ АФРИКИ. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ

Особливості просторової диференціації природних умов Африки та її залежність від ступеня прояву зональних (кліматичних) і азональних (геолого-геоморфологічних) факторів. Фізико-географічне районування Африки.

РЕГІОНАЛЬНИЙ ОГЛЯД ПРИРОДИ АФРИКИ. НИЗЬКА АФРИКА

Атлська гірська країна. Сахарська нагірно-рівнинна країна. Судано-Гвінейська нагірно-улоговинна країна

Конголезька улоговинна країна

ВИСОКА АФРИКА. Ефіопсько-Сомалійська (Абко-Сомалійська) країна. Східно-Африканська нагірна країна

Південно-Африканська плоскогірна країна. Капська гірська країна. Мадагаскарська острівна країна

РОЗДІЛ VII. АВСТРАЛІЯ, ОКЕАНІЯ, АНТАРКТИДА

ТЕМА 46. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ ТА БЕРЕГИ АВСТРАЛІЇ

Фізико-географічне положення материка та своєрідні особливості його розташування по відношенню до екватора, південного тропіка й інших материків.

ТЕМА 47. ТЕКТОНІКО-ОРОГРАФІЧНА БУДОВА АВСТРАЛІЇ

Загальні риси тектоніко-геологічної будови Австралії. Австралія – найнижчий материк земної кулі. Основні риси орографічної будови материка. Поверхні вирівнювання та їх роль у процесах формування поверхні материка. Переважаючі типи морфоскульптур.

ТЕМА 48. КЛІМАТ ТА ВНУТРІШНІ ВОДИ АВСТРАЛІЇ

Фактори формування клімату Австралії. Кліматичне районування. Типи клімату. Характеристика кліматичних поясів та областей Австралії.

Поверхневі води континенту та нерівномірність їх розподілу. Класифікація річок за джерелами живлення й водним режимом. Система Муррей – Дарлінг. Розміщення озер, їх генетичні типи, гідрологічний режим та господарське значення. Басейни підземних вод.

ТЕМА 49. ГРУНТОВИЙ ПОКРИВ, РОСЛИННІСТЬ І ТВАРИННИЙ СВІТ АВСТРАЛІЇ. СТРУКТУРА ГЕОГРАФІЧНОЇ ЗОНАЛЬНОСТІ.

Давність та своєрідність органічного світу, ендемізм і бідність видового складу; причини їх прояву. Зв'язки австралійської флори з євразійською, капською та антарктичною. Специфічні риси фауни, її своєрідність і "дефектність". Сучасний стан фауністичних комплексів та проблеми їх охорони.

Природні зони Австралії: зона дощових (мусонних) екваторіальних та вологих тропічних вічнозелених лісів, сухого тропічного вічнозеленого рідколісся, саван, тропічних й субтропічних напівпустель і пустель, субтропічних вологих та сухих лісів.

ТЕМА 50. ПРОСТОРОВА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПРИРОДИ ТА ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ АВСТРАЛІЇ

Закономірності просторової диференціації природи Австралії. Схема фізико-географічного районування Австралії; фізико-географічні країни та області, принципи й критерії їх виділення: 1) Західно-Австралійська плоскогірна країна; 2) Центральна низовинна країна; 3) Східно-Австралійська гірська країна (Великий Вододільний хребет). **РЕГІОНАЛЬНИЙ ОГЛЯД ПРИРОДИ АВСТРАЛІЇ.**

Західно-Австралійська плоскогірна країна. Характер поверхні у зв'язку із розташуванням в межах давньої Австралійської платформи; давні кори вивітрювання та їх вплив на формування й збереженість основних форм рельєфу. Типи морфоструктур і морфоскульптур. Рівнина Налларбор - найбільший карстовий район Австралії.

Центральна низовинна країна. Природні комплекси країни: пустельні (переважаючі), чагарникові напівпустельні, саваново-злакові, евкаліптово-рідколісні та мангрові. Фауністичні комплекси, їх своєрідність. Проблеми спустелення.

Східно-Австралійська гірська країна (Великий Вододільний хребет). Лісова рослинність гір. Закономірності зміни природи країни з півночі на південь та із заходу на схід; контрастність природних умов та ландшафтних комплексів навітряних і підвітряних схилів гір.

ТЕМА 51. ОГЛЯД ПРИРОДИ ОКЕАНІЇ. Своєрідність Океанії як окремої частини світу. Загальні відомості. Острови Тихого океану, їх походження (материкові, вулканічні й коралові) та зв'язок зі структурами дна (Тихоокеанською океанічною платформою й Тихоокеанським геосинклінальним поясом). Меланезія (Нова Гвінея, арх. Бісмарка й Луїзіади, Соломонові о-ви, Нові Гебриди, Нова Каледонія, Фіджі та ін.). Мікронезія (арх. Кадзан (Волкано), Огасавара (Бонін), Маріанські, Каролінські, Маршалові, Гілберта, Тувалу та о-ви Науру й Ошен). Нова Зеландія, Полінезія (Гавайські, о-ви Лайн (Споради), арх. Фенікс і Токелау, Самоа, о-ви Тонга, Кука, Тубуаї, Туамоту, Маркізькі, о. Пасхи та ін.).

ТЕМА 52. АНТАРКТИДА Й АНТАРКТИКА

Сучасні наукові дослідження. Міжнародне співробітництво. Перспективи освоєння природних ресурсів Антарктиди, можливі негативні наслідки. Проблеми охорони природи.

Льодовий покрив: вік, сучасний стан, морфогенетичні типи льодовиків та льодовикових куполів; їх вплив на клімат. Кліматичне районування материка. Органічний світ материкової частини Антарктиди та прилеглих акваторій океанів.

Природні зони та секторність (провінціальність) природних умов; регіональний огляд Антарктиди. Сучасні екологічні проблеми та шляхи їх розв'язання.

4. Структура навчальної дисципліни (4 курс)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	практ	інд	конс	СРС
1	2	3	4	5	6	7
7 семестр						
Південна Америка						
Тема 32. Фізико-географічне положення материка.	1					1
Тема 33. Тектоніко-орографічна будова Південної Америки.	5	2	2			1
Тема 34. Клімат Південної Америки.	5	2	2			1
Тема 35. Внутрішні води Південної Америки.	3	2				1
Тема 36. Ґрунтовий покрив, рослинність, тваринний світ материка.	1					1
Тема 37. Географічні пояси і зони Південної Америки.	5	2	2			1
Тема 38. Просторова диференціація природи та фізико-географічне районування материка.	1					1
Разом	21	8	6			7
Африка						
Тема 39. Фізико-географічне положення Африки.	1					1
Тема 40. Тектоніко-орографічна будова Африки.	5	2	2			1
Тема 41. Клімат Африки.	5	2	2			1
Тема 42. Внутрішні води Африки.	3	2				1
Тема 43. Ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ Африки.	1					1
Тема 44. Структура географічної зональності в Африці.	5	2	2			1
Тема 45. Фізико-географічне районування Африки.	1					1
Разом	21	8	6			7
Австралія, Океанія, Антарктида						
Тема 46. Фізико-географічне положення Австралії.	1					1
Тема 47. Тектоніко-орографічна будова	3	2				1

Тема 48. Клімат і внутрішні води Австралії.	1				1
Тема 49. Структура географічної зональності в Австралії.	3	2			1
Тема 50. Фізико-географ. районування Австралії.	1				1
Тема 51. Огляд природи Океанії.	3		2		1
Тема 52. Антарктида й Антарктика.	6	2	2		2
Разом	18	6	4		8
Разом за семестр	60	22	16		22

6. Теми практичних занять (4 курс)

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин
1.	Тектонічні структури Південної Америки. Рельєф, мінеральні ресурси Південної Америки.	2
2.	Кліматичні пояси та типи клімату у Південній Америці. Внутрішні води..	2
3.	Географічна зональність у Південній Америці. Фізико-географічне районування Південної Америки.	2
4.	Географічне положення Африки. Тектонічна будова Африки. Орографія та корисні копалини Африки	2
5.	Клімат Африки	2
6.	Географічні пояси і зони Африки. Фізико-географічне районування Африки.	2
7.	Фізико-географічна характеристика Океанії.	2
8.	Фізико-географічна характеристика Антарктиди.	3
9.	Разом	16

7. Теми лабораторних занять (не передбачені)

8. Самостійна робота (4 курс)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 32. Фізико-географічне положення Південної Америки.	1
2	Тема 33. Тектоніко-орографічна будова Південної Америки.	1
3	Тема 34. Клімат Південної Америки.	1
4	Тема 35. Внутрішні води Південної Америки.	1
5	Тема 36. Ґрунтовий покрив, рослинність, тваринний світ материка.	1
6	Тема 37. Географічні пояси і зони Південної Америки.	1
7	Тема 38. Просторова диференціація природи та фізико-географічне районування материка.	1
8	Тема 39. Фізико-географічне положення Африки.	1
9	Тема 40. Тектоніко-орографічна будова Африки.	1
10	Тема 41. Клімат Африки.	1
11	Тема 42. Внутрішні води Африки.	1
12	Тема 43. Ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ Африки.	1
13	Тема 44. Структура географічної зональності в Африці.	1

14	Тема 45. Фізико-географічне районування Африки.	1
15	Тема 46. Фізико-географічне положення Австралії.	1
16	Тема 47. Тектоніко-орографічна будова Австралії.	1
17	Тема 48. Клімат і внутрішні води Австралії.	1
18	Тема 49. Структура географічної зональності в Австралії.	1
19	Тема 50. Фізико-географічне районування Австралії.	1
20	Тема 51. Огляд природи Океанії.	1
21	Тема 52. Антарктида й Антарктика.	2
	Разом за 7 семестр	22

9. Індивідуальні завдання (не передбачено)

10. Методи навчання

За джерелом знань:

- *словесні*: розповідь, пояснення, лекція, інструктаж бесіда, диспут, дискусія;
- *практичні*: практичні роботи, вправи, самостійна робота студентів з різними джерелами інформації, складання конспектів (тез), робота з картою, робота зі статистичними матеріалами, підготовка рефератів, доповідей, повідомлень, презентацій, метод проектів, аналіз проблемних ситуацій, встановлення причинно-наслідкових зв'язків та географічних закономірностей, прогнозування тощо.

За характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, частково-пошуковий, пошуковий, дослідницький.

Дистанційні методи навчання: метод індивідуалізованого навчання, навчання з освітніми ресурсами (освітні платформи Google Classroom), телекомунікаційні методи (Zoom-конференції, заняття у Google Meet, робота у Viber-групах).

11. Форми оцінювання

Підсумкові: екзамен.

Поточні: фронтальне та індивідуальне усне опитування, письмове опитування, тестування, географічні номенклатурні та термінологічні диктанти, перевірка практичних робіт, перевірка конспектів (тез), перевірка виконання самостійної роботи, захист рефератів, повідомлень, мультимедійних презентацій, проектів, контрольна робота тощо.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

7 семестр екзамен (4 курс)

Поточне оцінювання та самостійна робота																				Екзам ен	Сума балів							
Південна Америка								Африка								Австралія та Океанія. Антарктида.												
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	К	М	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	К	М	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	К	М		
3	3	3	3	3	3	3	С	К	3	4	4	4	4	4	4	С	К	4	4	4	4	5	5	5	С	К		
2	3	4	5	6	7	8	Р	Р	9	0	1	2	3	4	5	Р	Р	6	7	8	9	0	1	2	Р	Р		
2	2	2	2	2	2	2	1	5	2	2	2	2	2	2	2	1	5	2	2	2	2	2	2	2	1	5		
20								20								20				40	100							

Критерії оцінювання :

- 1.Змістовні відповіді - до 1 балів
- 2.Обґрунтовані доповнення до відповідей –до 1 балу

- 3.Активність під час дискусії – до 1 балів
- 4.Змістовність виконаних самостійно практичних та лабораторних робіт – 1 бал
- 6.Контроль самостійної роботи - до 1 балу
- 7.Модульна контрольна робота – до 5 балів

При **поточному** контролі *оцінки підлягають*: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах; активність при обговоренні питань; результати виконання і захисту практичних робіт, експрес-контролю у формі тестів тощо. За рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі – роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій, а також були учасниками олімпіад, конкурсів, тощо можуть присуджуватися додаткові бали.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

При вивченні дисципліни прошу дотримуватись наступних вимог:

- 1. Не пропускати заняття без поважних причин.**
- 2. Не запізнюватись на заняття.**
- 3. Усі пропущені заняття мають бути відпрацьовані.**
- 4. Брати активну участь у навчальному процесі.**

Критерії оцінювання виконання практичних робіт з курсу

Початковий рівень (0,25 бала). Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, зумовлена нечіткими уявленнями про предмети і явища; діяльність студента здійснюється під керівництвом викладача. Студент уміє розрізнити поняття, величини, явища, одиниці вимірювання з даної теми, розв'язувати завдання за допомогою викладача лише на відтворення основних алгоритмів, формул; здійснювати математичні дії.

Середній рівень (0,5 бал). Необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані в основному рівні. Знання неповні, поверхові, студент в цілому правильно відтворює навчальний матеріал, але недостатньо осмислено; знає основні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, але має проблеми з аналізом та формулюванням висновків; частково контролює власні навчальні дії, здатний виконувати завдання за зразком. Студент розв'язує типові завдання (за зразком), виявляє здатність обґрунтовувати деякі логічні кроки за допомогою викладача.

Достатній рівень (0,75 бала). Студент добре опанував вивчений матеріал, застосовує знання у стандартних ситуаціях, уміє проаналізувати й систематизувати інформацію, самостійно використовує традиційні докази із правильною аргументацією. Студент уміє дати ґрунтовну відповідь на поставлене запитання. Відповідь студента повна, логічна; розуміння пов'язане з одиничними образами, не узагальнене. Володіє понятійним апаратом. Допускає незначні неточності чи не грубі фактичні помилки. Уміє виправляти допущені помилки. Студент самостійно розв'язує типові завдання з даної теми, обґрунтовуючи обраний спосіб розв'язання.

Високий рівень (1 бали). Студент має системні, повні, глибокі, міцні, узагальнені знання про предмети, явища, поняття, теорії, їхні суттєві ознаки та зв'язок останніх з іншими поняттями в обсязі та в межах вимог навчальної програми, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати та застосовувати основні положення теорії для вирішення нестандартних завдань, робити правильні висновки, приймати рішення. Має сформовані міцні практичні навички. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно добирати та користуватися джерелами інформації. Студент самостійно розв'язує комбіновані типові завдання стандартним або оригінальним способом, розв'язує нестандартні завдання.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Максимальна кількість балів за всі завдання для самостійної роботи – **1 балів**.

1 б. ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав всі завдання для самостійної роботи. Демонструє

досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу тем, що виноситься на самостійне опрацювання. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Наявні посилання на декілька джерел інформації. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Аналізує різні підходи до трактування тієї чи іншої проблеми. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань та аргументує її. Демонструє творчий підхід до виконання завдань. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою грамотністю викладу матеріалу, культурою мовлення. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

0,75 б. ставиться, коли студент виконав всі завдання для самостійної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, нечітко прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій ситуації. Присутні окремі стилістичні помилки.

0,5 б. ставиться, коли студент якісно виконав 1/2 завдань. Демонструє вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

0,25 б. ставиться, коли студент виконав лише 1/3 завдань та демонструє має вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

0 б. ставиться, коли студент виконав лише 1/4 завдань та демонструє має вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання виконання завдань підсумкової контрольної роботи

5 балів ставиться у випадку, коли студент у відповіді на питання продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату та теоретичного матеріалу з тієї чи іншої теми; вільне оперування різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлене запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань та аргументує її. Демонструє творчий підхід до виконання завдань, глибоке розуміння причинно-наслідкових зв'язків та суспільно-географічних закономірностей. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою грамотністю викладу матеріалу. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні чи стилістичні помилки.

4 бали ставиться, коли відповідь на питання правильна і майже повна, судження студента з питання мають усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. У відповіді висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Студент висвітлює причинно-наслідкові зв'язки та суспільно-географічні закономірності, але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, нечітко прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Матеріал викладено правильною мовою, без орфографічних та граматичних помилок, але присутні окремі стилістичні помилки.

3 бали ставиться, коли відповідь на запитання неповна, частково помилкова та фрагментарна. Студент не має системних знань з даного питання, не повною мірою володіє понятійно-термінологічним апаратом. Студент висвітлює лише один підхід до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. Студент лише називає приклади причинно-наслідкових зв'язків та суспільно-географічних закономірностей, але не розкриває їх суть. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні окремі граматичні, фактичні чи стилістичні помилки.

2/1 бал ставиться, коли у відповіді на питання студент демонструє вкрай поверхові знання з теми. Відповідь неповна та частково помилкова. Студент оперує лише окремими фразами. Понятійно-термінологічний апарат несформований. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти, часто помилкові. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Відсутні згадування про причинно-наслідкові зв'язки та суспільно-географічні закономірності. Студент не володіє вміннями

застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні, стилістичні або граматичні помилки.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ при складанні екзамену з дисципліни

40 балів ставиться у випадку, коли студент повністю засвоїв зміст курсу, вільно володіє навчальним матеріалом і вміє усвідомлено застосовувати його на практиці як в знайомих так і в нових ситуаціях. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу курсу ФГМіО. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Володіє уміннями користуватися різними джерелами інформації. Усі передбачені програмою завдання виконані з максимальною якістю.

35 балів ставиться у випадку, коли студент повністю засвоїв теоретичний зміст курсу, добре відтворює основний зміст навчального матеріалу. Застосовує знання у стандартних ситуаціях. Всі передбачені програмою навички сформовані. Усі передбачені програмою завдання виконані, якість більшості з них близька до максимальної.

30 балів ставиться у випадку, коли студент майже повністю засвоїв навчальний матеріал курсу, добре ним володіє, вміє застосовувати на практиці в знайомих ситуаціях. Студент намагається аналізувати, систематизувати інформацію, узагальнювати, робити висновки, висловлювати власну думку та аргументувати її, але недостатньо самостійний при цьому або припускається незначних помилок. Вільно усуває помилки та відповідає на зауваження. Всі передбачені програмою навички сформовані, але недостатньо. Виконав всі передбачені програмою завдання, якість жодного з них не оцінена мінімальним балом. Деякі завдання виконані з помилками.

25 балів ставиться у випадку, коли теоретичний зміст курсу засвоєний частково. Студент в цілому правильно відтворює навчальний матеріал. Відповідь логічно побудована, але неповна, супроводжується окремими прикладами. Студент намагається аналізувати, систематизувати інформацію, висловлювати власну позицію, але недостатньо її аргументує. Необхідні практичні методичні навички в основному сформовані. Більшість робіт, передбачених програмою виконано, але деякі з них мають недоліки, фактичні або змістовні помилки.

20 балів ставиться у випадку, коли теоретичний зміст курсу досить поверхово, посередньо або частково. Деякі практичні методичні навички несформовані. Студент вміє застосовувати знання для виконання завдань за зразком, зазнає труднощів у використанні теоретичного матеріалу на практиці при вирішенні нестандартних завдань. Більшість завдань передбачених програмою виконано, але якість виконання окремих з них оцінена мінімальним балом.

15 балів ставиться у випадку, коли теоретичний зміст курсу засвоєний лише фрагментарно. Необхідні навички не сформовані. Більшість передбачених програмою навчальних завдань не виконано або їх якість близька до мінімальної. Відповідь фрагментарна, нелогічна, а з деяких питань – відсутня. Але за додаткової самостійної роботи над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання завдань та глибше оволодіння навчальним матеріалом.

10 балів ставиться у випадку, коли теоретичний зміст курсу засвоєний дуже фрагментарно. Але має деякі методичні навички. Практичні завдання виконані, але багато грубих помилок.

5 балів ставиться у випадку, коли студент дав поверхову відповідь на одне з питань екзаменаційного білету або неповністю виконав практичне завдання.

13. Методичне забезпечення

1. Лекційний курс: електронні варіанти конспектів лекцій представлені у комп'ютерному класі факультету.

2. Лабораторні та практичні заняття:

• Мирза-Сіденко В.М. Фізична географія материків і океанів. Навчально-методичний посібник до самостійної роботи, лабораторних і практичних робіт з курсу. – Кропивницький: ПП Озеров, 2020.- 188 с.

Самостійна робота студентів: методичні рекомендації до самостійної роботи.

Мирза-Сіденко В.М. Фізична географія материків і океанів. Навчально-методичний посібник до самостійної роботи, лабораторних і практичних робіт з курсу. – Кропивницький: ПП Озеров, 2020.- 188 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Мирза-Сіденко В.М. Фізична географія материків і океанів. Навчально-методичний посібник до самостійної роботи, лабораторних і практичних робіт з курсу. – Кропивницький: ПП Озеров, 2020.- 188 с.
2. Костів Л. Я. Фізична географія материків і океанів. Африка : навч.- метод. посібник / Л. Я. Костів. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 184 с.
3. Барановська О. В. Фізична географія материків і океанів : навч. посібник : у 2 ч. / О. В. Барановська. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – Ч. 1 : Світовий океан, Африка, Австралія, Океанія, Південна Америка. – 306 с.
4. Гудзевич А.В. Регіональна фізична географія (Європа та Азія). –Вінниця, 2005.
5. Панасенко Б.Д. Фізична географія материків і океанів : навч. посібник : у 2 ч. – Вінниця, 2001. – 410 с.
6. Власова Т. В. Физическая география материков и океанов / Власова Т. В., Аршинова М. А., Ковалева Т. А. – [4-е изд.]. – М. : Академия, 2009. – 640 с.

7. Исаченко А.Г., Шляпников А.А. Ландшафты. – М., 1989.
8. Притула Т. Ю. Физическая география материков и океанов : учебное пособие для вузов / Притула Т. Ю., Еремина В. А., Спрялин А. Н. – М. : Владос, 2004. – 688 с.
9. Физическая география материков и океанов / Под ред. А.М. Рябчикова. – М., 1988.

Допоміжна

1. Пирожник И.И., Рылюк Г.Я., Еловичева Я.К. География Мирового океана. – Минск, 2006.
2. Физическая география Мирового океана. – Л., 1980.
3. Физическая география частей света / Под ред. А.М. Рябчикова. – М., 1963.
4. Энциклопедия окружающего мира: Атмосфера. Погода и климат. Леса, ледники, моря и океаны. Землетрясения и вулканы. Полезные ископаемые. Карты и измерения / Джон Кларк, Давид Флинт, Тони Хзар и др. – М., 2000
5. Волошин І.І., Чирка В.Г. Географія Світового океану. – К., 1996.
6. Гвоздецкий Н.А., Голубчиков Ю.Н. Горы / Серия "Природа мира". – М., 1987.
7. Географический энциклопедический словарь. Географические названия. – М., 1989.
8. Географический энциклопедический словарь. Понятия и термины. – М., 1988.
9. Гудзевич А. В. Регіональна фізична географія (Європа та Азія) : навч. посіб. для студ. вузів / А.В. Гудзевич. – Вінниця : Віндрук, 2005. – 464 с.
10. Долгушин Л.Д., Осипова Г.Б. Ледники / Серия "Природа мира". – М., 1989.
11. Жучкевич В.А. Физическая география материков и океанов. В 2-х ч. – Минск, 1986.
12. Залогин Б.С. Мировой океан. – М., 2001.
13. Исаченко А.Г., Шляпников А.А. Ландшафты. – М., 1989.
14. Каплин П.А., Леонтьев О.К., Лукьянова С.А., Никифоров Л.Г. Берега / Серия "Природа мира". – М., 1991.
15. Кист А. Австралия и острова Тихого океана. – М., 1980.
16. Леонтьев О.К. Физическая география Мирового океана. – М., 1982.
17. Лобова Е.В., Хабаров А.В. Почвы / Серия "Природа мира". – М., 1983.
18. Мирза-Сіденко В.М., Маслова Н.М. Становлення природно-заповідної справи в Кіровоградській області (1940 – 2017 рр.)// Актуальные проблемы современной науки: сборник тезисов научных трудов XXIV Международной научно-практической конференции (Санкт - Петербург – Астана – Киев – Вена, 29 ноября 2017 г.)/ Международный научный центр, 2017. – С.18 – 23.
19. Мирза-Сіденко В.М., Коваленко С. До питання щодо виділення структурних елементів Синюського екокоридору (Кіровоградська область)// Сучасні фітосозологічні дослідження в Україні: зб. статей з нагоди вшанування видатного фітосозолога, д.б.н., проф. Т.Л. Андрієнко – Малюк (1938 – 2016 рр.)/ Ботанічний сад ім. акад. О.В. Фоміна. – К.: Талком, 2017. – С. 48 – 55.
20. Мирза-Сіденко В.М. Чорний ліс як одна з найважливіших ботанічних територій в Україні// Чорнолісся верхів'їв Інгульця: Цінність, Проблеми, Перспективи: матеріали круглого столу(1 березня 2018 року, м.Кропивницький). – Кропивницький – Харків: ФОП Озеров Г.В., 2018. – С. 29 – 35.
21. Мирза-Сіденко В.М. Флористичні та ценотичні особливості лучних степів Кіровоградської області// Актуальные проблемы современной науки : сборник тезисов научных трудов XXXIII Международной научно – практической конференции (Москва – Астана – Харьков – Вена, 30 августа 2018 года)/ Международный научный центр, 2018. – С.13 – 15.
22. Мирза-Сіденко В.М., Маслова Н.М. Географічний аналіз лісоустрою та лісокористування на території Кіровоградської області// Науковий вісник Херсонського державного університету – Серія: Географічні науки. – 2018. – № 9 – С. 140-146.
23. Мирза-Сіденко В.М. , Маслова Н.М. Природно-заповідний фонд Кіровоградської області: історія формування, сучасний стан, тенденції розвитку// Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. – Серія: Географія. – 2018. – № № 2. – Випуск 45 – С. 198-206.
24. Мирза-Сіденко В.М. Водна рослинність середнього правобережного Придніпров'я (Кіровоградська область)// Матеріали обласної науково-практичної конференції «Стратегії інноваційного розвитку природничих дисциплін: досвід, проблеми та перспективи» (м. Кропивницький, 21 березня 2019 р.) // Збірник наукових праць. – Кропивницький. – ЦДПУ, 2019. – С. 274 – 277.
25. Мирза-Сіденко В.М. , Рибак В. Географічний аналіз стану лісового фонду Оникіївського ДЛГ// Матеріали обласної науково-практичної конференції «Стратегії інноваційного розвитку природничих дисциплін: досвід, проблеми та перспективи» (м. Кропивницький, 21 березня 2019 р.) // Збірник наукових праць. – Кропивницький. – ЦДПУ, 2019. – С. 292 – 297.
26. Мирза-Сіденко В.М., Коваленко С. Біотичне різноманіття територій Синюського міжрегіонального екокоридору національної екомережі України// Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії інноваційного розвитку природничих дисциплін: досвід, проблеми та перспективи» (м. Кропивницький, 1 березня: 16 квітня 2020 р.) за заг. ред. Проф. Н.А. Калініченко // Збірник наукових праць. – Кропивницький. – Харків : ФОП Озеров, 2020. – С. 67 – 70.

15. Інформаційні ресурси

- <http://piterk2006.narod.ru>
- <http://www.geosite.com.ru>
- <http://geoman.ru>
- <http://www.rgo.ru>
- <http://www.geografia.ru>
- <http://geo-tur.narod.ru>
- <http://geo.historic.ru>
- <http://geo2000.nm.ru>

Питання до екзамену з курсу ГМіО 4 курс (7 семестр)

1. Фізико-географічне положення Південної Америки. Історія відкриття та дослідження материка. *Осередки давньої культури, ступінь освоєння й сучасний стан вивченості природи.*
2. Історія формування території та основні етапи розвитку природи Південної Америки. Літосферні плити. Характер взаємодії літосферних плит у шовних зонах. Давні і молоді платформи, геосинклінальні пояси. Елементи тектонічної будови платформ.
3. Роль неотектонічних рухів у формуванні загальних рис сучасного рельєфу Південної Америки. Вулканічні області в Андах.
4. *Основні риси та загальний план орографічної будови території Південної Америки. Орографія та гіпсометрія Анд.*
5. *Взаємозв'язок тектонічної будови та сучасної орографії у Південній Америці. Основні типи морфоструктур і морфоскульптур: їх генетична зумовленість та поширення.*
6. *Корисні копалини Південної Америки : багатство і різноманітність у зв'язку з геологічною будовою, закономірності поширення.*
7. Кліматотвірні чинники у Південній Америці.
8. *Характеристика кліматичних сезонів у Південній Америці за окремими метеорологічними елементами. Сезонні кліматичні явища.* Аналіз розподілу показників тиску, температур повітря, опадів за сезонами (літо, зима).
9. Типи клімату та кліматичне районування Південної Америки. Висотна кліматична поясність в Андах.
10. Фактори формування поверхневого стоку у Південній Америці. Вплив кліматичних умов і орографічних особливостей території на розподіл та густоту річкової мережі. Басейни стоку річок та головні вододіли.
11. Класифікація річок Південної Америки за джерелами живлення, розподілом стоку й типами водного режиму. Гідрографічна та гідрологічна характеристика найбільших річок, оцінка їх господарського значення.
12. Озера Південної Америки: умови формування, генетичні типи улоговин, солоність та стічність, закономірності поширення. Болота, їх поширення. Сучасне покривне та гірське зледеніння.
13. Грунтово-рослинний покрив та фауністичні особливості Південної Америки.
14. *Структура широтної зональності у Південній Америці: зона вологих екваторіальних лісів (сельва), субекваторіальних перемінно-вологих (в т.ч. мусонних) лісів, саван та рідколісся (льянос, кампос), зона трав'яних субтропічних степів (пампа), зона напівпустель і пустель помірних широт, берегових пустель і напівпустель субекваторіального, тропічного та субтропічного поясів. Характеристика зональних ландшафтів.*
15. Висотна поясність в Андах.
16. Фізико-географічне районування Південної Америки. Фактори природної диференціації території материка. *Поділ території материка на субконтиненти, фізико-географічні країни та області. Позаандійський Схід та Андійський Захід.*
17. Фізико-географічна характеристика Амазонської низовинної країни (за типовим планом).
18. Фізико-географічна характеристика Гвіанської плоскогірної країни (за типовим планом).
19. Фізико-географічна характеристика Бразильської плоскогірної країни.
20. Фізико-географічна характеристика Центрально-Андійської гірської країни.
21. Степові ландшафти та їх аналоги у світі.
22. Савани Африки, Австралії, Південної Америки.
23. ФГП Африки.
24. Генетичні типи берегів Африки.
25. Історія дослідження Африки.
26. Історія палеогеографічного розвитку, тектонічна будова Африки.
27. Процеси сучасного рифтогенезу та вулканізму на материку.
28. Морфоструктура, рельєф Африки.
29. Корисні копалини Африки. Закономірності їх поширення у зв'язку з тектонічною будовою території. Географія родовищ.
30. Кліматотвірні чинники фактори в Африці.
31. Розподіл тиску, ізотерм січня, липня, річної суми атмосферних опадів в Африці.
32. Клімати літнього та зимового сезонів.

33. Кліматичне районування Африки.
34. Характеристика кліматичних областей.
35. Внутрішні води Африки. Фактори формування поверхневого стоку. Розподіл стоку. Кліматичні типи річок.
36. Поширення озер, їх генетичні типи. Водосховища. Підземні води. Оази. Сучасне зледеніння.
37. Структура широтної географічної зональності в Африці. Характеристика зональних типів ландшафтів.
38. Висотна поясність.
39. Екологічні проблеми.
40. Охорона ландшафтів.
41. Фізико-географічне районування Африки. Фактори природної диференціації території материка. Поділ території материка на субконтиненти, фізико-географічні країни та області.
42. Фізико-географічна характеристика Атласької гірської країни.
43. Фізико-географічна характеристика Сахарської нагірно-рівнинної країни.
44. Фізико-географічна характеристика Судано- Гвінейської нагірно-улоговинної країни.
45. Фізико-географічна характеристика улоговини Конго.
46. Фізико-географічна характеристика Ефіопсько- Сомалійської нагірної країни.
47. Фізико-географічна характеристика Східно-Африканської нагірної країни.
48. Фізико-географічна характеристика Південноафриканської плоскогірної країни.
49. Фізико-географічна характеристика о.Мадагаскар.
50. Фізико-географічне положення Австралії.
51. Історія відкриття та дослідження материка.
52. Історія палеогеографічного розвитку,
53. Тектоніко-орографічна будова.
54. Корисні копалини Австралії.
55. Фактори кліматоутворення в Австралії. Гідротермічний режим материка.
56. Кліматичне районування Австралії. Характеристика кліматичних областей.
57. Внутрішні води Австралії. Формування поверхневого стоку. Розподіл стоку. Кліматичні типи річок.
58. Поширення озер, їх генетичні типи. Водосховища. Басейни підземних води, їх розподіл, властивості.
59. Грунтово-рослинний покрив Австралії. Зональні типи ґрунтів.
60. Головні елементи австралійської флори. Ендемізм флори та фауни.
61. Структурні особливості географічної зональності в Австралії. Характеристика зональних типів ландшафтів.
62. Фізико-географічне районування Австралії. Фактори природної диференціації території материка.
63. Фізико-географічна характеристика Західно-Австралійської плоскогірної країни.
64. Фізико-географічна характеристика Центральної низовинної країни Австралії.
65. Фізико-географічна характеристика Океанії (за типовим планом).
66. Генетичні типи островів в Океанії.
67. Мікронезія.
68. Полінезія.
69. Меланезія.
70. Фізико-географічна характеристика Нової Зеландії.
71. Фізико-географічна характеристика Гавайських островів.
72. Фізико-географічна характеристика о.Нова Гвінея.
73. Фізико-географічне положення Антарктиди.
74. Історія відкриття та дослідження материка.
75. Сучасні дослідження в Антарктиді.
76. Тектонічна будова Антарктиди.
77. Рельєф, корисні копалини Антарктиди.
78. Сучасне зледеніння в Антарктиді. Гляціальний рельєф материка. Типи льодовиків.
79. Підлідний рельєф Антарктиди. Особливості будови корінного ложа в межах Західної та Східної Антарктиди.
80. Кліматичні особливості Антарктиди. Кліматотвірні чинники.
81. Характеристика кліматичних областей.
82. Антарктида у схемах біотичного районування. Специфіка біоти материка та прибережних морів.

